

Menetelmä 5 - 7: Ratkaisujen kompastuskivet

Haluan vielä ratkaisujen loppuun käydä muutamia mahdollisia kompastuskiviä lasta mukaanottavissa ratkaisuissa. Kun otamme lapsen mukaan tilanteen ratkaisuun, on hyvä muistaa nämä ohjenuorat.

Keskustelu vai neuvottelu

Kun keskustelemme lapsen kanssa, otamme huomioon hänen näkökantansa, toiveensa ja kuuntelemme hänen ajatuksia ja tunteitaan. Meidän pitää kuitenkin pitää mielessä empaattisen johtajan tehtävä. Keskustelu ei tarkoita sitä, että alkaisimme jankkaamaan tilanteesta tai antaisimme kokonaan vetovastuun lapselle. Aikuisen tehtävä on laittaa rajat keskustelulle eikä lähteä ”käymään kauppaa” lapsen kanssa. Kuten aiemmissa osissa on jo todettu, liiallinen vastuu ei ole hyväksi ja voi aiheuttaa lapselle stressiä. Tämä on otettava huomioon myös ratkaisuissa. Vaikka otamme lapsen mukaan ongelmanratkaisuun, emme voi vaatia lasta yksin ratkaisemaan ongelmaa. Vastuu tilanteen ratkaisusta säilyy aina aikuisella.

Keskustelu

- Vetovastuu aikuisella
- Aikuinen pitää huolta keskustelun rajoista
- Aikuinen huolehtii, että lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi tunteineen ja ajatuksineen
- Aikuinen huolehtii, että keskustelu on kunnioittavaa ja molemminpuolista

Neuvottelu

- Vetovastuu lapsella
- Lapsi asettaa keskustelun rajat
- Keskustelussa käydään kauppaa, kuten lapsi sanoo tekevänsä kuten aikuinen pyytää, jos saa itselleen jotain hyötyä, kuten haluamansa asian

Kiire vai rauha

Me emme voi pakottaa tilannetta ratkaisuun. Ratkaisu tulee ajallaan. Monesti voi käydä niin, että ratkaisu ei tule heti tilanteesta, vaan keskustelemme ja pohdimme tilannetta useasti. Varsinkin pidempiaikaisissa ratkaisuissa tilanne ei selviä heti.

Meidän tulisi rakentaa arki ja työ niin, että siellä on tilaa myös konfliktitilanteiden ratkaisuun. Ne pitää niin sanotusti laittaa ylös kalenteriin. Emme voi ajatella, että arki tai työ pyörii vain jos konfliktitilanteita ei tule ja aikataulu menee heti sekaisin, jos sinne tulee yksikin kupru. Tämä on osa ennakkoinnin pilaria. Varaamme ulos menemiseen 5 minuutin sijaan 15 minuuttia, koska voi tulla jarrutilanne tai siirtymäjännitys. Tällä tavalla meillä on ensinnäkin rauha ratkaista tilanteita ja pysymme rauhallisina, koska meillä on vähemmän aikataulupaineita.

Kehu vai riippuva itsetunto

Lapsi tarvitsee kauniita sanoja ja kehuja tunteakseen itsensä arvokkaaksi ja itsetunnon kasvamiseen. Kannattaa kuitenkin pitää mielessä tämä. Jos lasta kehuu vain toivotusta käyttäytymisestä, lapsi voi alkaa toimimaan toivotusti vain kehuja toivossa. Silloin kehuista tulee ulkoinen motivaattori. Tällöin lapsesta voi tulla Alfie Kohnin mukaan ”*approval junkie*” eli vapaasti suomennettuna riippuvainen hyväksynnästä. Ihminen, jonka itsetunto nousee ja laskee saamansa palautteen mukaan. Lapsi tekee kaikkensa, että saa kehuja tai toisten hyväksyntää. Tämä vaikuttaa muihinkin ihmissuhteisiin sekä sosiaaliseen mediaan. Lapsen itsetunto ja hyvä olo ovat riippuvaisia ystävien tai seurustelukumppanin kehuista ja ovat esimerkiksi riippuvaisia siitä, kuinka monta tykkäystä hänen julkaisunsa ovat saaneet. Kun näin käy lapsi tai nuori toimii aikuisen (tai ystävien tai seurustelukumppanin) toivomalla tavalla, koska haluaa miellyttää häntä. Tällöin kyse ei ole sisäisestä motivaatiosta. Kehu ulkoisena motivaattorina voi näkyä esimerkiksi sillä, että lapsi toimii eri tavalla kun aikuinen ei ole paikalla. Lapsiryhmässä tämä voi näkyä vaikka sillä tavalla, että kun aikuinen on paikalla, niin lapsi jakaa mielellään lelunsa ja odottaa hoitajalta ”*Ihanaa, kun jaoit lelusi. Onpa ystävällistä!*” – kommenttia, joka toimii hänelle palkkiona. Kuitenkin kun hoitaja poistuu paikalta, hän nappaa kaikki tavarat itselleen eikä jaa muille koska lapsen ”palkkiota” eli kehua ei ole saatavilla.

En kuitenkaan ikinä neuvoisi jättämään kehua kokonaan pois, koska monissa muodoissa sillä on hyvä tehtävä ja monissa muodoissaan se on hyvä. Oikealla tavalla käytettynä se vastaa kyvykkyyden kohtaan. Uskon, että kehusta tulee ulkoinen motivaattori vain silloin, kun se on ainoa muoto, jolla aikuinen huomioi lasta. Hän ei osoita rakkautta muulla tavalla kuin hyvän käyttäytymisen kautta. Hän pelaa rakkaudella. Kun lapsi toimii ei toivotusti, häntä työnnetään pois. Kun lapsi toimii toivotusti, hän saa paljon hyväksyntää ja rakkautta. Pidä tämä kuitenkin mielessä kehuessasi lasta. Muista antaa paljon rakkautta ja kehuja myös aivan siitä, että on olemassa ja myös silloin kun lapsi käyttäytyy ei toivotusti. Vaikka sanomme käyttäytymiselle ei, sanomme lapselle aina kyllä. Käytä kasvun asenteen mukaista kehua. Näillä neuvoin kehusta ei tule ulkoista motivaattoria.

Seuraavalla viikolla siirrymme kasvattajan hyvinvointiin ja voimavaroihin. Meidän täytyy myös itse voida hyvin ja jaksaa, jotta pystymme toteuttamaan positiivista kasvatusta ja olemaan lapselle hyvä esikuva. Ensi viikolla otamme pienen katsauksen omaan tilanteeseemme.